

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэбэ, субуотаба тахсар

2020 с. МУУС УСТАР 1 КҮНЭ

СЭРЭДЭ

№ 26 (5556)

В республике

ПОЛНАЯ САМОИЗОЛЯЦИЯ, ДИСТАНЦИРОВАНИЕ И ЗАПРЕТ ПРОДАЖИ АЛКОГОЛЯ. НОВЫЕ МЕРЫ В БОРЬБЕ С КОРОНАВИРУСОМ

Глава Якутии Айсен Николаев подписал указ о внесении изменений в указ от 17 марта № 1055 «О введении режима повышенной готовности на территории Республики Саха (Якутия) и мерах по противодействию и распространению новой коронавирусной инфекции (COVID-19)».

Приняты дополнительные меры по предупреждению распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19) на территории Якутии. В частности:

— гражданам, проживающим на территориях городского округа «город Якутск», городского округа «Жатай», Нерюнгринского и Мирнинского районов, рекомендовано не покидать места проживания (пребывания), за исключением случаев обращения за экстренной (неотложной) медицинской помощью и случаев иной прямой угрозы жизни и здоровью, случаев следования к месту (от места) осуществления деятельности (в том числе работы), которая не приостановлена в соответствии с указом, осуществления деятельности, связанной с передвижением по территории Республики Саха (Якутия), в

случае если такое передвижение непосредственно связано с осуществлением деятельности, которая не приостановлена в соответствии с указом (в том числе оказанием транспортных услуг и услуг доставки), а также следования к ближайшему месту приобретения товаров, работ, услуг, реализация которых не ограничена в соответствии с указом, выгула домашних животных на расстоянии, не превышающем 100 метров от места проживания (пребывания), выноса отходов до ближайшего места накопления отходов;

— гражданам рекомендовано соблюдать дистанцию до других граждан не менее 1,5 метров (социальное дистанцирование), в том числе в общественных местах и общественном транспорте, за исключением случаев оказания услуг по перевозке пассажиров и багажа легковым такси.

— органам власти, организациям и индивидуальным предпринимателям, а также иным лицам, деятельность которых связана с совместным пребыванием граждан, обеспечить соблюдение гражданами (в том числе работниками) социального дистанцирования, в том числе путем нанесения специальной разметки и установления специального режима допуска и нахождения в зданиях, строениях, сооружениях (помещениях в них), на соответствующей территории (включая прилегающую территорию).

Ограничения не распространяются на случаи оказания медицинской помощи, деятельность правоохранительных органов, органов по делам гражданской обороны и чрезвычайным ситуациям и подведомственных им организаций,

органов по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека, иных органов в части действий, непосредственно направленных на защиту жизни, здоровья и иных прав и свобод граждан, в том числе противодействие преступности, охрану общественного порядка, собственности и обеспечения общественной безопасности;

— министерству образования и науки Якутии необходимо обеспечить в образовательных организациях, подведомственных министерству, представляющих дошкольное образование, работу дежурных групп, соблюдение в указанных группах санитарного режима;

— в Якутске, Жатае, Нерюнгринском и Мирнинском районах главы должны ввести запрет продажи алкогольной продукции до 6 апреля;

— ведомствам, предприятиям и организациям рекомендуется проводить рабочие совещания и заседания коллегиальных органов в дистанционной форме, а также обеспечить ежедневный контроль соблюдения сотрудниками режима самоизоляции и удаленного режима работ;

— главам Якутска, Жатая, Нерюнгринского и Мирнинского районов рекомендуется ввести дополнительные ограничения по времени движения общественного транспорта на городских и пригородных маршрутных линиях.

— ПАО «Якутскэнерго» рекомендовано обеспечить досрочное подключение дачных домов к электричеству.

ЯСИА.

ҮТҮӨ ХОЛОБУР

Ыксал тирээтэбинэ, бары бииргэ түмсэн көмөлөсүһэр үгэспитинэн бу да сырыыга бииргэ буолуохпут. Маннайгы холобурдар көстөн эрэллэр. Ол курдук Хонуу сэл. олохтооҕо, ЕДДС үлэһитэ Васильева Варвара Васильевна сүрэҕин баҕатынан, дууһатын үтүөтүнэн бэйэтин матырыйаалынан

тигэн 50 устуука маасканы оройуоннаабы поликлиникаба туттарда. Бу үтүө холобур салҕааччылардаах буолуохтун.

Варвара Васильевна үтүө холобурун, көмөтүн иһин улаханнак махтанан туран, кытаанах доруобуйаны, дьыэ кэргэнигэр бары үтүөнү баҕарабыт.

БЭЙЭБИТ КОРР.

СИРИ СИКСИГИНЭН

«Эксперт» хампааньалар бөлөхтөрө Амма уонна Мэнэ Ханалас улуустарын кыаммат ыаллар оскуолаҕа үөрэнэр оҕолоругар босхо түргэн күүрүүлээх интернет ситимин холбоохтара. Бу туһунан хампаанньа пресс-сулууспата иһитиннэрэр.

«Хампаанньа коронавирусу ыарыыта тарҕаныытынан олохтоммут усуллубуяа былааһы уонна уопастыбаны долгутарыттан уонна оскуола оҕолоро дьэйттэн олон үөрэнэр кыахтара олус суолталааһын өйдөөн, бу хардыыга барда», — диир «Эксперт» салайааччыта Гаврил Афанасьев эттэ.

Босхо интернеккэ холбоонун «Эксперт» хампаанньа оптоволоконнай ситимнэрэ тардыллыбыт нэһилиэнньэлээх пууннарыгар киэн балаһалаах боруобата суох холбонун уонна GPON ньыма нөнүө оҕоһуллара бэлиэтэнэр. Улуустаабы үөрэҕириин управлениелара билигин интернет ситимигэр хобонор кыахтара суох кыаммат ыаллар испиһэктэрин бэлэмниир.

**

РФ бырабытыалыстыбатын уураабынан, 2020 сыл муус устар 1 күнүттэн социальной биэнсийэлэр кээмэйдэрэ 6,1%-н улаатыаҕа. Бу туһунан Биэнсийэ пуондатын Саха сиринээҕи отделеһиетын пресс-сулууспата СИА-ҕа иһитиннэрдэ.

Социальной биэнсийэлэри сэргэ байыаннайдарга уонна кинилэр дьэ кэргэттэригэр көрүллэр биэнсийэ эбиллэр. Маны сэргэ радиационнай эбэтэр техногеннай катастрофаларга эмсэҕэлээбиттэр биэнсийэлэрэ үрдүүр. Санатар эбит буолааха, кырдьынан социальной биэнсийэ — өскөтүн киһиэхэ страховоһу ыстааһа уонна тус коэффициентна суох эбэтэр биэнсийэ ананытыгар онто тийбэт буолабына — бэриллэр.

Маны сэргэ социальной биэнсийэни ыстааһа суох 1,2 уонна 3 группалаах инбэлииттэр, оҕо инбэлииттэр, ыстааһа суох иитэн-аһатан олоһу кинигэ өлбүт буолабына, итинэн төрөһүттэрэ ханна бааллара биллибэт оҕолор ыаллар. Биэнсийэ пуондатын дааннайынан, өрөспүүбүлүкэҕэ 28377 социальной биэнсийэ ылааччыга индексация оҕоһулунна.

**

Үөрэх уонна наука министри Владимир Егоров «Көдьүүстээх интервью» телебиэриингэ эппитинэн, БКЭ-ни туттарыы сүрүн түһүмэҕэ онунан хаалла.

«Биир кэлим экссэмэни (ЕГЭ) уонна выпусктуур экссэмэни (ГВЭ) туттарыы болдьобун уларытар туһунан информация суох», — диир министир Владимир Егоров. Кини бэлиэтээбитинэн, Рособрадзор информациятынан, эрдэтэни ЕГЭ уонна ГВЭ туттарыыта сүрүн болдьох кэмигэр көһөрүлүннэ. Онон сибээстэн, Саха сиригэр 2020 сыл кулун тутар 28 күнүгэр диэри үөрэх управлениелара эрдэтэни туттарааччылары хат регистрациялааһыны ытталлар.

«БКЭ-ни эрдэтэни туттарааччылар экссэмэни туттарыытын күнэ-дьыла уларыытынан сайабылланна суруйуохтарын наада. Муус устар 1 күнүгэр диэри хат регистрациялааһын ыттылла уонна бары сүрүн түһүмэх кэмигэр туттарыахтара», — диир министир.

**

Токиоҕа буолуохтаах Олимпиада ыттыллар барыллаан күнэ-дьыла билиннэ.

Токиогааҕы сайынны Олимпийскай ооньуулар өрөгөйдөөх арыллыылара 2021 сыл бэс ыйын 23 күнүгэр ыттыллыахтарын сөп диир, The New York Times суруйар.

Туһааннаах СМЭ эппитинэн, Олимпиада 2021 сыл атырдьах ыйын 8 күнүгэр түмүктэнэр.

Санатар эбит буолааха, кулун тутар 24 күнүгэр коронавирусу пандемиятын Ооньуулар көһөрүлүбүттэрэ. Белоруссияҕа буола турар футболга уонна хоккейга чемпионаттан ураты атын спортивнай тэрээһиннэр тохтолуубуттара.

СИА матырыйаалларынан.

Yөрөхтээһин

ТУСТААХ ТЭРЭЭҢИННЭР

Сыстыганнаах COVID-19 коронавирусу дьана турбутунан, дойдуга араас дьаһаллар буолаллар. Президент В.В. Путин ыйаабынан кулун тутар 30 күнүттэн муус устар 5 күнүгэр диэри нэдиэлэ үлэлээбэт нэдиэлэнэн биллэриллибитэ.

Бу кэмгэ үөрэх тэрилтэлэригэр тустаах тэрээһиннэр ыттыллаллар. Итинэн сибээстэн Муоматааҕы үөрэх управлениетын салайааччытын Т.Д. Андрееваны кытта кэлсэтэ сырыттым. Кини бу күннэргэ, Интернет сибээһэ мөлтөбүнэн, оскуолалар хантаага суох дистанционнай үөрэхтээһингэ көспүттэрин иһитиннэрдэ. Оройуонна 785 үөрэнээччиттэн билинни туругунан дьэилэригэр 236 оҕо эрэ Интернеттээх. Кыра дохуоттаах ыаллартан 439 оҕо Интернетэ суох.

Итинэн туһаайан Татьяна Дмитриевна: "Балаһыанньаттан тахсар суоллары көрдүүбүт", — диир. Ол курдук учууталлар уруктары эрдэттэн устуу

көрүнүнэн, батсаап месенжер, суотабай сибээс у.о.д.а. көмөлөрүнэн үөрэтиэхтэрэ. Алын сүһүөх үөрэхтээһин учебниктара көмө дискэлэринэн сыһарыллыбыттара үөрэтиини чэпчэтиэхтээх.

Эмиэ коронавирустан сылтаан дойду үрдүнэн БКГЭ уонна ОГЭ туттарыллар болдьохторо уһаан биэрдэ. Ыам ыйыгар буолуохтаах экссэмэннэр бэс ыйын 8-9 күннэригэр ыттыллыахтара.

Билигин "Теремок" уһууаанна 20 оҕолоох дьуһурунай бөлөх арылынна. Бу бөлөххө тохтобула суох үлэлиир специалистар — киин балыыһа, коммунальнай хаһаайыстыба, электростанция, полиция, баһаарынай сулууспа у.о.д.а. үлэһиттэрин оҕолоро сылдыһахтара. Түгэнинэн туһунан Т.Д. Андреева "Теремок" д/с (сэбиэдиссэй э.т. Нь.Н. Слепцова) үлэһиттэригэр махталын биллэрдэ.

Бу нэдиэлэҕэ үөрэх уонна полиция үлэһиттэрэ күнүскэ кэмгэ рейдэлэри оноруохтара. Оскуола үөрэнээччилэрэ уулуссаҕа, общественнай миэстэлэргэ сылдыһалара көнүллэммит — оҕолор дьэилэригэр олоруохтаахтар. Манна төрөһүттэр оҕолоругар өйдөтөр үлэни ыттыахтаахтар.

Т. СЛЕПЦОВА.

Өрөспүүбүлүкэҕэ

ЭБИИ МИЭСТЭНИ ТАҕААРЫАХТАРА

Саха сирин былааһа 2020 сылга 3-7 саастаах оҕолору тэрилтэнэн хааччыйыыга анаан, эбии 1,7 тыһ миэстэни тэрийиэхтэрэ. Дьаһалынан тоҕус оройуон, ол иһигэр Арктика эргимтэтэ хабыллыаҕа. Билигин дьыссаакка учарат суох. Онон оҕолоро тэрилтэҕэ сана барааччы төрөһүттэр ирдэбиллэрин толорууга үлэ ыттыллар. СИА Yөрөх министриэристибэтин пресс-сулууспатын иһитиннэриитин ТАСС-ка олобуран суруйар.

РФ президентэ Владимир Путин дьаһылалары уонна дьыссааттары тутуу бырагырааматын кэнэтэн биэрэр туһунан кулун тутар сабаланыыта Ивановскай уобаласка сылдыан эпитэ. Бу «Демография» национальнай бырайыак чэрчитинэн ыттыллар.

«Владимир Путин 3-7 саастаах оҕолор тэрилтэнэн хааччыллыыларыгар уолчарата суох онорууга анаммыт ыам ыйынааҕы ыйаахтара биһиги өрөспүүбүлүкэбитигэр толоруллаллар. Оскуола иннинээҕи саастаах оҕо тэрилтэтинэн 54 тыһ. 217 оҕо хабыллар. 2020 сылга 13 эбийиэк үлэҕэ киллэриллэрэ былааннанар. Муниципалитеттарга уонна Дьокуускай куоракка 1,7 тыһ. сана миэстэ таһаарыллыахтаах», — диир министриэристибэҕэ.

Yөһө Бүлүү, Мэнэ Ханалас, Таатта, Нам, Өлүөхүмэ, Ньурба, Сунтаар, Томпо уонна Уус Алдан улуустарыгар сана оҕо тэрилтэлэрэ арыллыахтара.

СИА.

Аан дойдуну атыяхтыы аймаан эрэр алдырхайдаах ыарыы турбутун күн аайы көрөр-иһитиннэрэр ханаалларынан көрө-истэ олоробут. Саамай уустук балаһыанньа Европа дойдударыгар, чуолаан Италияҕа күн аайы хас да сүүһүнэн киһи ыалдыбыта биллэн, уонунан тыһыынча киһи бу ыарыыттан сиэртибэ буолан суох буоллулар. Америкаҕа тарҕаныабын күүстээх карантин биллэриллэн, уулуссаҕа мээһэ тэйбэнни сылдьар дьону хаайарга күһэллэллэр. Дойдубут президен Владимир Путин быһа эфиргэ тахсан бу ыарыыны бохсорго, сэрэтэр мизрэлэри ыларга дириҥ суолталаах иһитиннэриин онордо. Муус устар 5 күнүгэр диэри үлэ күннэрин тохтотон дьон бары дьиэҕэ олороллоругар көрдөстө. Ону ол диэбэккэ “Фома неверующий” мааскатын кэспит дьон “биһигини эрэ бу ыарыы ылыа суоҕа” диэн матыыптанан үлэлээбэт күннэрин күүлэй күнүгэр кубулуйан көргө-нарга оҕуннулар. Онуоха Москва бырабытталыстыбата кытаанах мизрэлэри ыларга күһэллэнэ. Бу туһунан истэ-билэ олорон манньк дьаһалларга хайдах даҕаны мээһэ күдээринэ курдук сыһыаннаһарбыт сатамат.

Саха сиригэр Ил Дархан Айсен Николаев кулун тутар 17 күнүгэр 1055 №-дээх коронавирус инфекцията тарҕаматын туһугар үрдүк бэлэмнээх эрэсимнэ киһиргэ анал Ыйаахха илии баттаабыта. Бу Ыйаахха өрөспүүбүлүкэ хас биридди олохтооҕо болҕомтолоохтук сыһыаннаһан ыарыы тарҕаматын туһугар кыһаныхпыттын наада.

Муома улууһугар кулун тутар 18 күнүгэр 60 №-дээх оройуон баһылыгын дьаһала тахсыбыта. Тустаах тэрилтэлэр салайааччыларыттан турар оперативнай штаб тэриллибитэ. Өрөспүүбүлүкэ салалтата күн аайы оройуон баһылыктарын кытта быһа сибээскэ тахсан мунньахтары, кэпсэтиилэри ытар. Бу туһунан улуус дьаһалтатыгар кулун тутар 30 күнүгэр ытыллбыт учараттаах оперативнай штаб муньаҕар баһылык **И. П. Павлов** иһитиннэрдэ:

«Кулун тутар 30 күнүнээҕи туругунан өрөспүүбүлүкэҕэ коронавирус инфекциятыгар хаптаран ыалдыбыт дьон ахсаана 15 киһиэхэ тэннэстэ. Бу күннэргэ биир эмп үлэһитэ ыалдьан кинини кытта контактаспыт 750 киһи ыарыыга уорбалаан бэрэбиэркэни аастылар, анаалыстара этэннэлэр диэн бигэргэннэ. Өрөспүүбүлүкэҕэ бүгүндү туругунан 2012 киһи регион тас өттүтэн кэлбиттэрэ биллэр. Санаттахха, кэлбит дьон тута дьизэлэриттэн тахсыбакка олоролор булгуччулаах. Биир соччото суох быһыы-майгы таҕыста. Ол курдук, Нерюнгри куорат олохтооҕо Америкаттан

кэлбитин, аҕата көрсөн бэрэбиэркэни аһардыбакка тутатына Алдан туһаайытыгар айанныы турбутун, суолга тутулан обсерваторияҕа күүстэринэн угарга күһэллэнилэр. Онон балаһыанньа салгыы өссө кытаатар чинчилээх. Бу барыта ыарыы тарҕаматын туһугар ылыллар дьаһаллар буолалларын өйдүөх тустаахпыт.

Сотору өрөспүүбүлүкэ иһигэр барыыны-кэлини тохтогуохтара. Манна улууска бөһүөлөктэр икки ардыларыгар сырыыны тохтотор дьаһаллары эмиз ылаахпыт. Бу күннэргэ өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 4 оройуонга арыгыны атылыбыры боптулар, ол иһигэр Муома улууһугар. Уулуссаларга өрөбүл күннэргэ арыгы испит дьон хаамсаллар, бу киһи олоҕор кутталы үөскэтээн сөп. Бары тэрилтэлэр үлэлэрин тохтотон, үксүлэрэ кылгас болдьоххо үлэлиир эрэсимнэ кэстүлэр. Улуус киинигэр 12 маҕаһын үлэли турар, сыһыа-баайа наадалаах бордуукталарга сайаапкалары хомуйан, ыалларынан тарҕатары олохтоохха сөп. Манньк балаһыанньаны өйдөөн “Саргы” уонна “Мадина” маҕаһыыннар дьизэлэринэн сылдьан бордуукталары таһыны саҕалаатылар. 65 саастарыттан үөһэ саастаах дьон дьизэлэриттэн тахсыбаттара ордук, бу туһунан дойду салалтатыттан саҕалаан улуус бары олохтоохторугар тиэрдэбит”.

Салгыы оройуон киинигэр, нэһилиэктэргэ обсерватория миэстэлэрин чопчулуур дьаһаллар тула кэпсэтии барда. Улуустааҕы үөрэҕири салаатын начальнига **Т.Д. Андреева** бу нэдиэлэҕэ дьуһуурунай “Теремок” дьаһыла-саад тэрилтэтигэр үлэлирин иһитиннэрдэ. Төрөппүттэртэн уопсайа 20 сайаапка кирибиттэн күн бүгүн 13 оҕо сырытта. Оҕолор дьизэлэригэр тарҕаспыттарын кэнниттэн тэрилтэни бүтүннүү дезинфекциялыыр дьаһаллары онороллор.

Улуустааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа **Н.Г. Павлова** бу күннэргэ инфекцияны утары дьаһаллар чэрчилэринэн улууска биир кэмнэ туттулар мааскалары, халааттары, бахилалары уонна ачыкылары, электроннай бэргэһэлэри, анал термометрдары у.д.а. наадалаах тэриллэри кэтэһэллэрин кэпсээтэ. Маны таһынан улуус таһыттан кэлэр көлөлөрү, ол иһигэр көтөр аал пассажирдарын бэрэбиэркэлээһини ытабыт. Ол курдук, көтөр аалынан кэлэн иһэн сөтөллүбүт, температура үрдээбит, дьан ыарыыга уорбаламмыт пассажиры стюардесса сиргэ биллэриэхтээх. Көтөр аалга баар дьону таһаарбакка ыарыыга уорбаламмыт пассажиры бэрэбиэркэлээн, көтөн кэлбит дьону анал обсерваторияҕа анаалыстара бигэргэниэр диэри тутуохпут. Билигин

дьизэ иһиттэн ханнык даҕаны дьан ыарыытыгар хаптарбыт сибикилээх дьон тутатына биллэрэллэрэ булгуччулаах.

Улуустааҕы **ОДьКХМУП** тэрилтэтигэр икки киһи күннэ иккилии уопсай дьизни дезинфекциялыыр, барыта 26 уопсай дьиз баар.

Оройуон баһылыгын солбуйаччы **Х.П. Кривошапкина** куораттан 66 киһи улуус тас өттүтэн кэлбиттэрин, дьизэҕэ хаалан олоролорун иһитиннэрдэ. Чэпчэтиилээх билиэтинэн студеннар кэлэллэр. Дойду үрдүнэн студеннар уопсайдарын саптылар, онон ыраах үөрэнэр студеннар кэлиэхтэрэ. Мааскалары тигэргэ анал үп көрүллэн маарыла, о.д.а. наадалаах тэриллэри атыылаһан нэһилиэктэринэн тиксэрдэбит. Култуура үлэһиттэрэ мааскалары тигэн олохтоохторго тарҕаталлар.

Улуустааҕы социальной харалта управлениетын начальнига **П.С. Федоров** улууска 39 сытар инбэлииттэр, кырдыаҕастар көрүүгэ-истиигэ баалларын, кинилэр ыарыыга хаптаралларыгар төрүөт суоҕун курдук диэтэ. Оттон хаама сылдьар саастаах дьон доруобуйаларыгар охсууну ылбаттарын курдук дьизэлэригэр олохтоохторун наада.

Муоматааҕы полиция отделын начальнига **С.С. Рожин** былырын улууска бары нэһилиэктэри хабан туран ДНД этэрээттэрэ тэриллибиттэрин санатта. Манньк ыксаллаах балаһыанньаҕа бу этэрээттэр үлэлэрэ сөргүтүллэн полиция үлэтигэр көмө буолуохтарын сөп этэ.

Ити курдук, оперативнай штаб муньаҕар аан дойдуну аймаан эрэ ыарыыны бохсорго улуусутугар ылыллар дьаһалларга тохтоотубут. Кырдык, бу ыарыы этэннэ өрөспүүбүлүкэ биир даҕаны улууһугар тарҕана илигин билэбит. Ол эрэри регионмут киинигэр тарҕанан эрэрэ хас биирдибитин дыксиннэрэр. Этэргэ дылы, “умный всегда найдет выход из трудного положения, а мудрый не попадет” диэн баар. Онон хас биридди олохтоох манньк балаһыанньаҕа муударайдык сыһыаннастабына, ыарыы тумнан аастар ханнык. Бу баар чахчыларга олобуран, хас биирдии киһи бэйэтин уонна чугас дьонун харыстыыр дьаһаллары алдырхай аанныы илигинэ ылсарбыт булгуччулаах кэмэ тирээн кэллэ. Доруобай буолун, бар дьонум! Бэйэ-бэйэбитин харыстаһабын!

Оперативнай штаб телефона:
8(41150)21324.

«Муома оройуона» МТ
пресс-сулууспата.

ОЛОХХО ТАРДЫҤЫ, ДЬУЛУУР КҮҮҤҮНЭН

Биһиги көлүөнэ олоххо тардыһыга холобур буолар дьонунан Павел Корчагин уонна Алексей Маресьев этилэр. Саха дьонунтан Эрилик Эристиин да хаалсыбата. Николай Островскай айбыт героһа Павел Корчагин граждандскай сэриигэ ылбыт баастарыттан лигиир сытар ыарыһах, хараһынан көрбөт инбэлиит да буоллар, олоххо тардыһытын күүһүнэн «Ыстаал хайдах хатарыллыбыта» диэн аан дойдуга аатырбыт улууканнаах айымньыны суруйбута. Оттон биһиги Эриликпит эмие хараһынан көрбөт да буоллар, «Маарыкчаан ыччаттара» диэн саха литературатыгар маннайгы романы суруйан хаалларбыта. Байыаннай летчик Алексей Маресьев Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ самолета табыллан сиргэ түспүтүгэр, икки атаһынан хаампат буолан, нэдиэлэ устата хара быарынан сыыллан, атахтарын үлүтэн өлөрө чугаһаабытын кэннэ оҕолор буланнар быһаабыттара. Кини икки атаҕа суох да хааллар, эмие олоххо тардыһытын күүһүнэн, самолет штурвалын тутан немец самолеттарын сууһарар. Аан дойдуга суох хорсун быһыһы көрдөрбүтүн иһин Сэбиэскэй Сойуус Геройун үрдүк аата инэрлибит.

Баҕар, эһиги санааххыт, ол сэриигэ буоллаҕа диэн. Ол эрэн, эйэлээх олоххо да араас түбэлтэ тахсар. Ити үөһэ ааттаммыт дьон курдук, олох ыарахаттарын көрүстэллэр да, онно бэриммэккэ, олоххо тардыһы, дьулуур күүһүнэн тыыннаах олорор, үлэлиир дьоннор бааллар эбит. Оттон биридэстэрин – 39 саастаах Алексей Альбертович Петров, 1 группалаах инбэлиит, Бүлүү улусун Баппааҕайытыттан төрүттээх, кини туһунан Саргылана Багынанова «Биир тарбаһынан дьиз көргөһүн иигэр Алексей» диэн муус устар 18 күнүгэр «Жыымна» таһаарбытын сөбө аахтым. Оттон быһа тутан ааһабын:

– Алексей, туох саахалыгар түбэспиккиннэй?

– 2010 с. от ыйын 26 күнүгэр массынабынан айаннаан иһэн суол саахалыгар түбэһэн, сүһүм төрдүс, бэһис тонобоһун тоһутаммын, түөрт ый реанимацияҕа аппаратынан тыһа, өлөртүлүр икки ардыгар сыппытын. Бэл, эптиир быраастар кытта «өр барыа суоҕа» дииллэр эбит этэ. Оннук сытаммын 30 саасын туолбутум. Реанимацияҕа киирэрбэр 100 киилэлээх эбит буоллахпына, уопсай палаатаҕа тахсарбар 40 эрэ киилэлээх унуох-тирии буолбут кини тахсыбытым. Ол сытан эпэрээссийэ бөҕөтүн ааспытым.

– Ол кэмнэ оҕолорун олох кыракыйдар эбит дии...

– Оһоллонорбор улахан уолум тоһуһаах, иккис кысыһыт сэтгэлээх, кыра кысыһыт тоһуһа эрэ ыйдаах этилэр. Кэргэним Мариника миигин көрөр-истэр кэмигэр оҕолорбутун дьоммут ылан

көрбүттэрэ, күүс-көмө буолбуттара... Сыл анара кэм устата балыһаҕа сытарбар кэргэним кыһыл оҕолуу бөбөйдээбитэ.

– Эпэрээссийэ, эмтэнии бөҕөтүн аастаҕа?

– Ньургустаана Пахомова диэн Питергэ олорор эмчит манна кэлэ сырыттаһына иннэнэн эмтээн бэттэх кэлбитим, эмтэнэн-сииннэнэн, аһыыр-сиир буолбутум. Ол сытан аймахтарым, табаарыстарым көмөлөрүнэн 2012 сыллаахха Новосибирскай куоракка баран стволовой килиэккэлэринэн эмтэммитим, ол кэннэ реабилитацияны ааспытым. Сытар киһи барбыт буоллахпына, кэлэрбэр кэлээскэ ээ олорор киһи кэлбитим...

– Ханны үөрэмиккиннэй, үлэлээбиккиннэй?

– 2003 сыллаахха СГУ-га инженер-механик идэтин үөрэнэн бүтэрбитим. Бастаан устудьоннуурбар үөрэҕим быһыһыгар куруусчуттуур этим, сайынны баржаҕа. Иккис кууруска үөрэнэ сылдьан ыал буолан уол оҕоломмуһут. Онно дьиз кэргэни иитиэххэ наада курдуга. Кэлин каникул, быраактыка кэмигэр бииргэ төрөөбүт убайым Вячеславтыын өрөспүүбүлүкэ улуустарынан ыраах айанна сылдьыһарым. Улахан КамАЗ массынаҕа айанныырга сылдьар суоппар этим. Саха сириг улуустарын барытын кэриэтэ кэрийбитим. Анаабыр уонна Өлүөхүмэ улуустарыгар эрэ сылдьыбатабым...

– Алексей, билигин туругун хайдаһый?

– Билигин төбөм эрэ хамсыыр, хараһым чыпчылыһар уонна... суох. Илиим-атаһым төрүкү хамсаабат, дьонум бэйэлэрэ аһаталлар. Оронно сыттаһына эргитэн-урбатан биэрэллэр. Сарсыарда кэргэним үлэтигэр, оҕолорум үөрэнэ тарҕаһаллар.

– Оттон эйигин «үлэлиир, өссө дьону хамнастаан үлэлэтэр» диэн истибитим.

– Бу көрөрүн курдук, илиим тойон эрбэтин төлөпүнү баттыбын эр. Оннук үлэлиибин. Күн аайы, күнү быһа манньк дьарык. Үлэм-хамнаһым, кэпсэтии ытарым, дуогабардаһарым барыта – төлөпүн нөнүө. Төһө да чыпчылыһа-чыпчылыһа сытар эрэ кыахтааһым иһин, үлэлээн бокуойум суох. Күнүм түргэник бүтэн хаалар. Биридэ көрбүтүм – кизэрбит буолар. Билигин өссө суол сабыллан, арыый бокуойданан сытабын. Сырыы, суол баарыгар төлөпүнүнэн үлэм орғуйан олорор. Адьас тигинэчи...

– Оччоҕо үлэ үөһүгэр сытабын...

– 2013 сылтан саҕалаан, бэйэм икки КамАЗ массынабар дьону наймылаһан үлэлэтэбин, хамнастыбын. Массына буолан баран алдыанара ханна барыай? Ыраах айанна сылдьан алдыан хааллахтарына, төлөпүн нөнүө өрөмүөннүүлэригэр ыйан-кэрдэн биэрэбин. Тизхиникэҕэ сыстаҕас буоламмын, массына ис бугараһын биэс тарбаһым курдук билэбин. Урут

сылдыбыт сирдэрим буолан суоппардарга айаннарын суолун ыйан-кэрдэн биэрэбин. «Хас эрэ килэмэтири барбыт кэннэ суол эргийиитэ кэлиэ, онтон алаас, ол кэннэ уна диэкинэн туораан барабыт», – диэн ыйа-кэрдэ, сүбэли-амалы сытабын. Барыта урут айаннаабыт сирим-уотум буоллаҕа, харахпар барыта көстөн кэлэр...

– Дьону хамнастаан үлэлэтэргин истэн сөхтүм.

– Быйыл 4 киһини хамнастаан үлэлэтэ сылдьабын. Хоту биир нэдиэлэҕэ айанна сылдьаллар. Быйыл иккис ППР КамАЗ массынабын ылынным. Онно икки массынанан дьону үлэлэтэбин.

– Дьэ, туохтан сиэттэрэн, саҕалаан манньк үлэлээн бардын?

– Биридэ: «Бээрэ, уотурба уонна эбиэс атыгытын дьарыктаныахха баар эбит», – диэн санаа киридэ. Ырыһагы син билэр буоллаһым. Урут, өлүөр эрдэһинэ, 2000 сыллар саҕаланыйларыгар атыгылыыр, дьарыктанар этибит...

2015 сылтан төлөпүнү сатаан тутта үөрэниэхпиттэн, интэриниэт нөнүө Барнаул собуоттарыгар сибээскэ тахсыбытым. Онто оҕо сааһым доҕоро, саамай чугас табаарыспын Мичил Михайловы кытта кэпсэтэн, киһим командировкаҕа барда. Мичил онно тийэн кэпсэтии ытан, дуогабар түһэрсэн табаарын ылар, контейнерга тизэллэрин хонтуруоллуур. Инньэ гынан биир вагон эбиэһи уонна уотурбаны пуойаһынан тизгэрэн аҕаларбытым. Ону барытын Мичил суоппардаах сылдьан тыалары кэрийэн батарбыта.

Оттон быйыл икки вагон эбиэс, бурдук аҕалан батардыбыт. Сылын аайы аҕалар нуормабыт элбээн иһэр...

– Ардыгар үлэлииргэр күнүн тийгэбэт курдук да буолара буолуо...

– Бэйэбин түөрт истиэнэҕэ хаайтаран олорор курдук санаммаппын, оннук сананарга бириэмэ, бокуой да тийгэбэт курдук. Суоппардар бэйэ-бэйэлэриттэн истиэнэ эрийэллэр. Ханньк эрэ ыраах, хоту улуус түгэбиттэн билбэт дьонум массыналар алдыанан, таанна моһуогуран төлөпүнүнэн эрийэн көмө көрдөһөллөр. Оттон мин ол киһи моһуогурут сирин туһаайытынан хаһан, кимнээх барбыттарын, хаһан төһөнүөхтэһтэрин сөбүн билэр буоламмын, тутта сибээстэһэн, туох сапчачас ылан тийгэллэригэр тийгэ ыйан-кэрдэн, тиксэрэн-тилийэн биэрэбин... Сорох дьон массынаҕа алдыаннаһына, төлөпүн нөнүө тыаһыттан истэн, туга алдыаммытын, хайдах өрөмүөннэһтэрин ыйан-кэрдэн биэрэбин.

– Ордук уолун Сэмэн илии-атах буолар эбит.

– Уолум Сэмэн улаатан абыраата. Тэлгэһэтигэр тахсан иккиэн массына өрөмүөннүүбүт. Мин «төбөбүн» – этэн, ыйан-кэрдэн биэрэбин, уолум – «илии», онорор. Уолбун бу дьарыкпар сыһыаран

үөрэтэбин, кини билигин урбаанньыт быһытынан сылдыар. Куорат иһигэр үлэлээр тэрилтэлэрбэр уолум баран дуогабардары түһэрсэр. Халлаан сылыйда да уолбун кытта таһырдыа тахсан массыналарбытын көрүнүө этибит. Үлэлиргэ былааммыт элбэх.

– Олох ыарахан түгэнигэр чугас дьонун өйөбүлэ туохтаабыр да күндү буоллабыа...

– Олобу ыарахан кэмигэр чугас аймах, табаарыс өйөбүлүн, көмөтүн чугастык биллим... Табаарыстарым Аркадий Долгунов, Артур Николаев, Алексей Гоголев, Юлий Юдин, Андрей Прудецкай, Игорь Постников, Дмитрий Смирников, о. д. а. мэлдьи сибээһи тутуһаллар. Бииргэ устудьуоннаабыт уолаттарым Чурапчыга бааһынай хаһаайыстыбалаах Дмитрий Смирников, Горнайга учууталлыыр Роман Капитонов, Намна суоппардыыр Айаал Матвеев мэлдьи сылдыар, өйүүр, чугас табаарыстарым.

– Олобун хара балаһата кэннигэр хааллабыа...

– Олох салҕанар. Оҕолорбут тустарыгар олоробут. «Этэннэ атахтарыгар туруоран, олох киэн аартыгар үктэннэрдэрбит» диэн ыра санаанан салайтарарбыт. Нам олохтооҕо Владислав Соловьев икки атаҕа суох эрээри тизхиникэ ыгытарын, дьону үлэлэтэрин истэбин. Мин, саатар, илиилэрим хамсыыллара буоллар, эмиз массына бытыам этэ.

– Олобу сыналаабаат, най сылдыар олохтоох дьонно туох диэн этиэн этэй?

– Дьоммор-сэргэбэр биирдэ бэриллэр олоххо дьонуннаахтык олороллоругар, үлэлиллэригэр баҕарыам этэ. Чугас дьоннутун хомотуман. Чөл олохтоох буолун.

Кэпсэтэ олодохпугуна, Алексей: «Бэҕэһэ Тополинайы ааспыттара, Адыаччынан барбыттара. Бу нэдиэлэбэ тонороу дииллэр...», – диэн төлөпүүнэн кимнээххэ эрэ ыйарын-кэрдэрин истэбин. Дьэ, ити курдук төлөпүүн тохтообокко тыаһы турар эбит. Ол айы Алексей үлэтэ-хамнаһа салҕанар.

Билигин муус доруобай эдэр дьон «үлэ суох» дии-дии киэптэнэлэһэ, көрүлүү-нарылыы, иһэ-аһыы сылдыалларын саныы-саныы, көрө-көрө искэр кыһыйабын. Ол кэмнэ төбөтө эрэ хамсыыр, чыпчылыыр эрэ кыахтаах Алексей Петров, анардас биир тарбаҕын хамсатан, бүтүн вагоннарынан таһаҕаһы аҕалан, хоту улуустарга ас-үөл, тутуу матырыйаала, о. д. а. тийгэтэр, атылыыр, ыраах айанныыр суоппардарга диспичтэрдии, ыйа-кэрдэ, алдыаммыт массыналарын онорон биэрэ, суолга быстарбыт дьону, дьиз кэргэнин иитэ сыттабыа. Хайдахтаах курдук күүстээх олоххо тардыһыныый, дьулуруй? Кини эрэ барыта кини курдук буолбата чахчы. Биирдэ санаан көрдөххө, кини киһиттэн уратыта сүрдээх да буолар эбит!

Григорий ФЕДОТОВ.

Пенсионный фонд досрочно профинансировал пенсии за первую половину апреля

В связи с объявленными нерабочими днями с 30 марта по 3 апреля 2020 года, в Якутии пенсионерам, получающим пенсию и иные социальные выплаты через кредитные учреждения до 12 числа, Отделение Пенсионного фонда России по Республике Саха (Якутия) профинансировало выплаты за первую половину апреля досрочно.

Таким образом, пенсионеры города Якутска и северных районов получат пенсию раньше. Это сделано в рамках безотлагательных мер руководства страны по предупреждению распространения коронавирусной инфекции, сообщил управляющий Отделением ПФР по РС(Я) Георгий Степанов. На сегодняшний день Сбербанк и Россельхозбанк уже зачислили средства.

Пенсии, выплачиваемые через

кредитные учреждения после 12 апреля, будут зачислены на счета пенсионеров в обычные сроки.

Пенсии, доставляемые через отделения АО «Почта России», будут выплачены в соответствии с утвержденным графиком доставки, начиная с 5 апреля текущего года.

В апреле вместе с пенсией 4939 ветеранов войны и тыла Якутии получат единовременные выплаты в сумме 50 и 75 тысяч рублей к 75-летию Победы и ежегодные выплаты в сумме 10 тысяч рублей в соответствии с Указами Президента России.

Л. А. ВАСИЛЬЕВ,
руководитель клиентской службы
(на правах отдела) в Момском улусе ГУ
УПФР в г. Якутске РС(Я)(МРУ).

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРЕДОСТАВЛЕНИИ В АРЕНДУ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА

В соответствии со ст. 39.11 Земельного кодекса РФ МО «Момский район», информирует о возможном предоставлении в аренду следующего земельного участка:

Земельный участок из земель населенных пунктов, с разрешенным использованием: Ведение личного подсобного хозяйства на полевых участках, находящийся по адресу: Республика Саха (Якутия), Момский район, с. Тебюлях, местность Иньяли, участок «Сылгы томторо», Кадастровый №14:17:040002:23, 848698 кв.м.

В течении 30 дней со дня публикации заинтересованные граждане вправе обратиться с заявлением о намерении участвовать в аукционе по продаже права на заключение договора аренды земельного участка.

Заявления подаются по адресу: Республика Саха (Якутия), Момский район, с. Хонуу, ул. Молодежная, д. 39, кабинет 6.

В заявлении необходимо указать: фамилию, имя, отчество, место жительства заявителя и реквизиты документа, удостоверяющего личность заявителя.

Дата окончания срока подачи заявлений 1 месяц с момента публикации.

Получить более подробную информацию можно по адресу: Республика Саха (Якутия), Момский район, с. Хонуу, ул. Молодежная, д. 39, кабинет 6. с 9-00 до 18-00, перерыв с 12-30 до 14-00.

В соответствии со ст. 39.11 Земельного кодекса РФ МО «Момский район», информирует о возможном предоставлении в аренду следующего земельного участка:

Земельный участок из земель населенных пунктов, с разрешенным использованием: Ведение личного подсобного хозяйства на полевых участках, находящийся по адресу: Республика Саха (Якутия), Момский район, с. Тебюлях, местность Иньяли, участок «Ханас күрүө», Кадастровый №14:17:040002:25, 53692 кв.м.

В течении 30 дней со дня публикации заинтересованные граждане вправе обратиться с заявлением о намерении участвовать в аукционе по продаже права на заключение договора аренды земельного участка.

Заявления подаются по адресу: Республика Саха (Якутия), Момский район, с. Хонуу, ул. Молодежная, д. 39, кабинет 6.

В заявлении необходимо указать: фамилию, имя, отчество, место жительства заявителя и реквизиты документа, удостоверяющего личность заявителя.

Дата окончания срока подачи заявлений 1 месяц с момента публикации.

Получить более подробную информацию можно по адресу: Республика Саха (Якутия), Момский район, с. Хонуу, ул. Молодежная, д. 39, кабинет 6. с 9-00 до 18-00, перерыв с 12-30 до 14-00.

В. В. КОРЯКИН,
первый заместитель главы района.

Улуу Кыайыы 75 сылыгар

ЭНЭБИТ ИИПИТ ҮӨРЭБИНЭН

Мин дыкти дьылбалаах, үтүө киһи, Государственной бириэмийэ лауреата Слепцов Василий Гаврильевич туһунан суруйуохпун баарбытым ыраатта. Кини олохун сиһилии кэлсиэх дьоннор барбыттар. Арай хаһыакка, хата, С. Уваровскай 1971 с. суруйбут ыстатыйата баар эбит. Онон, үөрүөм иһин, эһэм эмиэ суруллубут. Бу буоллаҕа «суруллубут суоруллубат» диэннэрэ!

Ханан эрэ аҕам тыннааҕа, ону кытта кини бииргэ төрөөбүттэрэ: абаҕам, убайдарым, эдьийбит Иэлэ бааллара. Эдьийбитигэр кыра кылааска олорон үөрэмиппит, наһаа элбэх туһалааҕы үөрөппит эбит, оҕолорун курдук көрөрө. Бииргэ төрөөбүттэр бары биир майгылаахтара: дууһалара чарааһа, санаалара кытаанаҕа, мас көнөлөрө, албынныры, ньыланньыры сөбүлээбэттэрэ.

Энэбит Слепцов Гаврил Гаврильевич 1 ийэтэ Кривошапкина Ульяна Өймөкөөнтөн төрүттээх олус дьаһаллаах, бэйэтин кыанар, үлэһит эбитэ үһү. Өймөкөөн биллэр атыһыта, меценат Кривошапкин Н. И. чугас аймаҕа эбит. Эрбобит бэйэтэ атынан Өймөкөөннө дьонугар баран, ас-танас ылан кэлэрэ үһү. Кэргэнэ Г. В. Слепцов эрдэ өлөн, тоҕус оҕотун бэйэтэ ииппит.

Энэбит Хабырыыс Быыпсай кыһын Корякина Евдокия Петровна кэргэн ылан, бастаан Собоолооххо, онтон Суон Тииккэ «Күөл Үрдүгэр», онтон Хонууга «Ыаҕас Ыйаабыкка» олоҕу бутаар. С. Уваровскай бу курдук суруйар:

«Хонуу бөһүөлөгиттэн тахсан Буор Сыһылыгы суол устун баран истэххэ, суол илин өттүгэр, кыракий эниэ үрдүгэр, өтөх онно баар. Былыр ити миэстэни «Ыаҕас Ыйаабыт» диэн ааттыыллара. Онон Хабырыыс оҕонньор бастакы кэргэнинээн сүүрбэттэн тахса сыл ыал буолан олорон ааспыт. Кинилэр ити миэстэҕэ 12 оҕоломмуттар, олоҕорон билигин 5 уол, биир кыыс бааллар. Уолаттара билигин элбэх оҕолоох кырдыа барбыт ыаллар. Хабырыыс оҕонньор кэргэнинээн иккиэн да үтүө, үлэһит дьон этилэр. Ол да иһин оччо элбэх оҕону, былыргы кыһалбалаах үйэҕэ, аһатантанан атахтарыгар туруордахтара. Оҕонньор бэрт көрдөөх, күлүүлээх, ыстырыыстаһар-ыахтаһар идэлээх киһи этэ. Дьэбэлэнээри гыннабына үрүн бытыктаах уостарын түргэн-түргэнник хамсатан уонна муннунан өрүтэ

сынаахтыыр идэлээҕэ. Хабырыыс оҕонньор былыргы дьон үксүлэрин курдук, үлэтэ-хамнаһа суох күн да быһаҕаһа тэһийбэт, мэлдьи үлэли-хамсыы сылдыарын сөбүлүүрэ...

Оҕонньор сана улаатан эрэр уолаттарынаан оҕустары-ынахтары

хатанан хаалбыт.

Василий Гаврильевич сүүрбэттэн эрэ тахсыбыт эдэр киһи 1942 с. муус устар ыйга сана арыллыбыт хорҕолдуну көрдүүр экспедицияҕа үлэҕэ ананан 500 табаны үүрэн, алта буолан Уус-Дьяаныга айаннаабыттар. Ый анарынан «Чаалба» диэн таба иитэр холкуоска тийибиттэр. Билбэт дьонугар сана сиргэ тийэригэр баайа, кыаҕа – аҕатын ииппит иитиитэ, кэс тыла этэ. Ити кэмтэн ыла Баһылай Депутатскай промышленной оройуонун араас участкаларыгар сирдэтинэн, таһаҕас тийээччинэн, о. д. а. үлэлэргэ наар атынан, табанан үлэлэбит. Кини олус түргэн сырыһылаах, толоругас буолан, дьонно үтүө сыһыанынан бииргэ үлэлиир дьонугар ытыктанара. Дэлэҕэ нууччалар саханы, буолан баран боростуой оробуочайы

барытын көлүйөн бу Хонуу томторун устун элбэх маһы тийээхтиирэ. Ол да иһин буолуо, уолаттара кыра эрдэхтэриттэн үлэли үөрэммит буолан, бэһиэн талбыт курдук үлэһит дьон. Улахан уол Охоноос колхознай тутуу бэтэрээнэ, билигин эргин кырдыаҕас үлэһитэ, иккис уол Хабырылла байанайдаах булчут киһи, үһүс уол Бүөтүр курдук сүгэнэн элбэх маһы мастаабыт киһи Муомаҕа суоҕа чахчы, төрдүс уол Баһылай хорҕолдуннаах Депутатскай биллиилээх рабочайа, бэһис уол Миитэрэй сопхуоска сылгы да, ынах да сүөһү үлэтин хайатын да көрөн турбат хохуун үлэһит...»

Эһэм бэйэтэ иитиллибит үөрэбинэн оҕолорун ииппит. Аны иитиллибит үөрэхтэрин тыннаахтарын тухары тутуспуттара. Онооҕор аһыыр астары биир этэ, адьас сиикэйи сиэбэттэр этэ. Кыра да сүүрүүнү эти, тон балыгы сиэбэттэрэ, сөбүлүүр астары үрүн ас, суорат этэ. Табах тарпаттара, хаарты оонньооботторо, аҕам эдэригэр Абыйга борохуокка үлэли сырыттаҕына, уолаттар хаартылаан хамнастарын наар онно барыыллара үһү. Онон аҕам чугаһаабаҕа үһү, нуучча капитаннара аҕабын хайгыыллара үһү, куһаҕанна сыстыбат диэн. Төрдүс уоллара Баһылай биһиги начаальнай кылааска үөрэнэрибит саҕана, уоппукатыгар кэргэнинээн, оҕолорун кытта күүлэйдии кэлбитэ. Наһаа мааны танастааҕа, сэлэппэлээҕэ, сырдык көстүүмнээҕэ, элбэх баҕайы харчылааҕа, онтон миэхэ 25 солк. биэрбитэ. Соһуйбутум даҕаны, оннук дэлэҕэй илиилээх эбит этэ. Киһэ: «аата түптэ сыта үчүгэйиин» диэбитэ өйбөр

Государственной бириэмийэ лауреатыгар түһэриэхтэрэ дуо? Бука элбэх киһиттэн уһулччу туохтан да чаҕыйбат үлэһит киһи эбитэ буолуо. Василий Гаврильевич элбэх сыралаах энкилэ суох айымньылаах үлэтин бырабыыталыстыба эмиэ үрдүктүк сыаналаабыта. ССКП КК уонна ССРС Министрдерин Сэбиэтин 1970 с. сэттиньи 5 күнүөһү уураабынан В. Г. Слепцовка ССРС Государственной бириэмийэтин лауреатын бочуоттаах аата инэриллибитэ. 1971 с. олунньу 3 к. Москваҕа ынырыллыбыта. Ити күн Кремль Свердловскай саалатыгар ССРС Министрдерин Сэбиэтин иһинэн наука уонна техника уобалаһыгар ССРС Ленинскэй уонна Государственной бириэмийэлэргэ Комитетын бэрэссэдээтэлэ, академик М. В. Келдыш «ССРС Государственной бириэмийэ лауреата» диэн суруктаах Кыһыл Көмүс мэтээли Василий Гаврильевич түөһүгэр аспыта. Ити этэ киһи 30 сыллаах Депутатскай бириискэлэригэр килбиэннээх үлэтин хайҕала, үрдүк ситиһиитэ.

Баһылай икки оҕолооҕо, хомойуох иһин, кинилэр кэргэнэмэтэхтэрэ, оҕуруу төрөппөтөхтөрө. Василий Гаврильевич Муомаҕа соҕотох Государственной бириэмийэ лауреата, киһи мэтээлэ дойдутугар Муома оройуонун музейыгар баар.

Н. СИТИМ.

Хаартыскаҕа: (Ханастан) абаҕам Охоноос, аҕам Хабырылла, быраата Баһылай.

Э з э р д э л и б и т !

Тапталлаах күндү эдьийбитин **ЧУГУНОВА Галина Ивановна** олобун бэлиэ түгэнинэн, күн сириҥ көрөн 60 сааскын туолбукунан ис сүрэхтэн истинник эбэрдэлибит!

Уолун, сиэннэрин, аймахтарын тустарыгар тапталгынан, амарах санаабынан, кыһамныгынан, самныбат санаабынан холобур буолабын.

Чугас дьонун, добогторун үтүө санаалара холбоһон

чэгиэн-чэбдик сылдыгаргар, үтүмэн үгүс үөрүүлэри, санаабыт санааларын, бабарбыт бабан туолан иһэригэр бабарарбыт. Айбыт айыыларын, эйбит эйиэхситтэрин арчылаатыннар, уһуннук, дьоллоохтук олорон олох үөрүүтүн эрэ бил диэн алгыспытын тиэрдэбит.

Балтыларын Лена, Сардаана, Настя, Саргы.

Служба «01» предупреждает

НЕОСТОРОЖНОЕ ОБРАЩЕНИЕ С ОГНЕМ ПРИ КУРЕНИИ – РАСПРОСТРАНЕННАЯ ПРИЧИНА ПОЖАРОВ

Статистика свидетельствует, что 46% всех пожаров возникает по вине людей, не знающих или безответственно относящихся к выполнению правил пожарной безопасности. Главной причиной такого легкомысленного поведения является укореившееся в сознании большинства людей представление о том, что пожар в нашей действительности - явление очень редкое. Человеку свойственно думать или надеяться на то, что беда обойдет его стороной. Одна из распространенных причин гибели на пожаре — курение в постели. Неосторожное обращение с огнем при курении – одна из самых распространенных причин пожаров. Следует помнить, что открытый огонь в виде тлеющей сигареты способен воспламенить горючий материал. Непогашенные сигареты, выброшенные из окон или балконов, потоками воздуха могут заноситься на соседние балконы и в открытые окна квартир, что становится основной причиной пожаров. Поэтому необходимо закрывать окна и двери балконов при уходе из квартиры. Ни в коем случае не допускается бросать непогашенные сигареты в шахту лифта, где могут находиться газетная бумага,

картон или сгораемая обшивка лифта. Тление бумаги или картона, не говоря уже о пластике, достаточно, чтобы отрезать путь эвакуации.

Помните, что во время курения любое непреднамеренное неосторожное движение, непотушенная спичка, оброненная частичка тлеющего табака или брошенный окурочок могут вызвать загорание. Интересные опыты были проведены в Новосибирске. Они показали, что максимальная температура тлеющей папиросы колеблется в пределах 300-420°C, время тления ее 4-8 минут. Сигарета в начальный момент имеет температуру 310-320°C, которая потом снижается до 240-260°C, время тления 26-30 минут. Вызвав тление горючего материала, например на матрас, сам окурочок через некоторое время гаснет. Но образованный им очаг, может тлеть еще от 1 до 4 часов. Огня как такового нет, человек получает отравление продуктами горения. **Окурочок**, брошенный на опилки, вызывает их тление, тепло, выделяющееся при этом, с потоком воздуха проникает вглубь опилок. Через 2,5-3 часа температура поднимается до 410-470°C и происходит воспламенение. Тлеющий окурочок

способен вызвать воспламенение бумаги, например, в урне для бумаг. Если окурочок лежит на поверхности, процесс воспламенения длится 40-50 минут. При попадании окурочка на глубину 5-10 см он воспламеняется значительно быстрее — через 12-35 минут. Примерно такие же последствия наступают при попадании окурочка в сено или солому. Таким образом, пожары, вызванные непогашенной сигаретой, более распространены, чем может показаться на первый взгляд. Соблюдайте правила пожарной безопасности!

Помните: Ваша безопасность – в ваших руках!

Д. М. СЛЕПЦОВ,
главный государственный инспектор по пожарному надзору Момского района Главного управления МЧС России по РС (Я), младший лейтенант внутренней службы.

М. И. СТАРКОВА,
инструктор по противопожарной профилактике 22-го Отряда государственной противопожарной службы по МО «Момский район».

Ветеринарные сопроводительные документы можно оформить онлайн

С 20 марта 2020 года начал работу в тестовом режиме модуль, позволяющий владельцу домашнего животного самостоятельно подать сведения, необходимые для оформления ветеринарных сопроводительных документов для временного вывоза за рубеж личных домашних животных, сообщили ЯСИА в пресс-службе Россельхознадзора Якутии.

Этот модуль будет также использоваться для онлайн записи на оформление необходимых ветеринарных сопроводительных документов в конкретный пограничный контрольный ветеринарный пункт с указанием даты и времени.

Владельцам можно оформить

необходимые ветеринарные сопроводительные документы, для временного вывоза за рубеж животных-компаньонов в Управлении ветеринарии Якутска. При этом ветеринарный сертификат формы № 5а может не оформляться, оформляется только Евросправка. В территориальном управлении Россельхознадзора в Евросправке проставляется штамп «Выпуск разрешен».

Кроме того, также допускается представление на электронную почту пункта пропуска ветеринарных сертификатов на некоммерческое перемещение собак, кошек и хорьков в страны ЕС, заполненных владельцами животных.

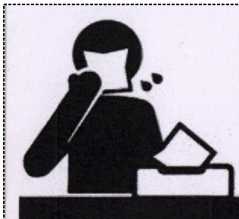
На сайте Россельхознадзора <http://www.fsvps.ru/fsvps/importExport/eu/export.html> размещены формы ветеринарного сертификата (Евросправка) на некоммерческое перемещение собак, кошек и хорьков в страны ЕС.

После выезда из региона постоянного проживания, во время всего пути следования животные должны сопровождаться ветеринарным паспортом с отметками о проведении клинического осмотра в течение 5 дней до начала перемещения и вакцинациях. В сопровождении этого паспорта животное в течение 90 дней может вернуться в РФ.

ЯСИА.

ГИГИЕНА ПРИ ГРИППЕ, КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ И ДРУГИХ ОРВИ

Что нужно делать в период активной циркуляции возбудителей гриппа, коронавирусной инфекции и других возбудителей острых респираторных вирусных инфекций (ОРВИ) для того, чтобы предотвратить собственное заражение и обезопасить окружающих, если заболели вы?

Возбудители всех этих заболеваний высоко заразны и передаются преимущественно воздушно-капельным путем.

При чихании и кашле в воздухе вокруг больного человека распространяются микрокапли его слюны, мокроты и респираторных выделений, которые содержат вирусы. Более крупные капли оседают на окружающих предметах, и поверхностях, мелкие - долго находятся в воздухе и переносятся на расстояния до нескольких сот метров, при этом вирусы сохраняют способность к заражению от нескольких часов до нескольких дней. Основные меры гигиенической профилактики направлены на предотвращение контакта здоровых людей с содержащими вирусы частицами выделений больного человека.

Соблюдение следующих гигиенических правил позволит существенно снизить риск заражения или дальнейшего его распространения гриппа, коронавирусной инфекции и других ОРВИ.

Как не заразиться

* Мыть руки после посещения любых общественных мест, транспорта, прикосновения к дверным ручкам, деньгам, оргтехнике общественного пользования на рабочем месте, перед едой и приготовлением пищи. Уделите особое внимание тщательному намыливанью (не менее 20 секунд), и последующему полному осушению рук.

* После возвращения с улицы домой – вымыть руки и лицо с мылом, промыть нос изотоническим раствором соли.

* Прикасаться к лицу, глазам – только недавно вымытыми руками. При отсутствии доступа к воде и мылу, для

очистки рук использовать дезинфицирующие средства на спиртовой основе. Или воспользоваться одноразовой салфеткой, при необходимости прикосновения к глазам или носу.

* Надевать одноразовую медицинскую маску в людных местах и транспорте. Менять маску на новую надо каждые 2-3 часа, повторно использовать маску нельзя.

* Отдавать предпочтение гладким прическам, когда вы находитесь в местах скопления людей, распущенные волосы, часто контактируя с лицом, увеличивают риск инфицирования.

* Избегать близких контактов и пребывания в одном помещении с людьми, имеющими видимые признаки ОРВИ (кашель, чихание, выделения из носа).

* Не прикасаться голыми руками к дверным ручкам, перилам, другим предметам и поверхностям в общественных пространствах.

* Ограничить приветственные рукопожатия, поцелуи и объятия.

* Чаще проветривать помещения.

* Не пользоваться общими полотенцами.

Как не заразить окружающих

* Минимизировать контакты со здоровыми людьми (приветственные рукопожатия, поцелуи).

* Если вы испытываете недомогание, но вынуждены общаться с другими людьми или пользоваться общественным транспортом - использовать одноразовую маску, обязательно меняя ее на новую каждый час.

* При кашле или чихании обязательно прикрывать рот, по возможности – одноразовым платком, если его нет – ладонями или локтевым сгибом.

* Пользоваться только личной или одноразовой посудой.

Изолировать от домочадцев свои

предметы личной гигиены: зубную щетку, мочалку, полотенца.

Проводить влажную уборку дома ежедневно, включая обработку дверных ручек, выключателей, панелей управления оргтехникой.

НАДЕНЬТЕ МАСКУ – ЗАЩИТИТЕ СЕБЯ ОТ КОРОНАВИРУСА 2019-nCoV!**Когда:**

* При контактах с людьми, имеющих симптомы ОРВИ (лихорадка, насморк, кашель, чихание, заложенность носа);

* Находясь в людных местах или транспорте;

* При контактах с людьми, если у вас есть симптомы ОРВИ;

Правильно надевая маску плотно прилегает к лицу, закрывает рот, нос и подбородок.

Вшитое крепление маски плотно прижато к спинке носа.

Складки маски расправлены.

Важно:

* Меняйте маску на новую каждые 2-3 часа или чаще;

* Выбрасывайте маску в урну сразу после использования;

* После прикосновения к использованной маске тщательно вымойте руки с мылом;

* Не носите маску на безлюдных открытых пространствах. Это не целесообразно.

Нельзя:

* повторно использовать маску.

Только в сочетании с тщательной гигиеной рук и карантинными мерами, использование маски будет максимально эффективно для предотвращения заражения и распространения коронавируса 2019-nCoV.

Профкабинет Момской ЦРБ.**Көннөрүү**

Хаһыат 24 №-гэр 6 балаһаҕа «Туруу үлэһит, активистка» матырыйаалга иккис колонкаҕа абзакка «уус-уран самодельноһа кэнсирдэргэ көхтөөх кыттааччы, конференһа» диэн ааҕаргытыгар көрдөһөбүт.

Редакция.

Тэрийээччи: СӨ
Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбаннай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаарааччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбаннай автономнай
тэрилтэтэ.

677000, Дьокуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рэ, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.

e-mail: sakhapechat@mail.ru
Генеральной дириэктэр
э.т. В.И. СЫРОМЯТНИКОВ.

Сибээс эйгэтин информационнай
технологияҕа уонна маассабай
коммуникацияҕа надзорун
федеральной структуратын Саха
сиринээҥи бырабыланыһыан
20.06.2019 с. бэриллэбит
сидиэтэлиһтибэтин
ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай редактор
э.т. Г. М. ФЕДОТОВ.

Хаһыат нэдиэлэҕэ иккитэ таһар.
Редакцияҕа кирибит суруктар
төннүбэттэр.

Матырыйаалга ахтыллар чахчылар иһин
эпиһитинэни сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар этиллэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыттан
атын буолуон сөп.

Быллэриилэр, рекламалар
ис хоһоонноругар эпиһитинэни
туһаах кини сүгэр.

® Реклама быһыытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 26 №-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһыытынан бэчээккэ бэрилиннэ.
Компьютернай тальыта, верстка оройуонааҕы
«Индибир уоттара» хаһыат редакционнай-
полиграфической комплекска оһоһуулан
бэчээттэннэ.

Редакция, типография, таһаарааччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рэ.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.

Сыаната дуоһагар быһыытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.

Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru